

Sprawozdanie z pracy pełnomocnika wojewody małopolskiego do spraw mniejszości narodowych i etnicznych za 2022 rok

1. Liczba spotkań ze środowiskami mniejszości narodowych i etnicznych, w tym organizowanych z inicjatywy pełnomocnika.

Pełnomocnik Wojewody Małopolskiego zorganizował 16 spotkań, w tym:
9 spotkań z własnej inicjatywy, które obejmowały tematykę: niesienia pomocy uchodźcom romskim z Ukrainy, zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz bieżących spraw organizacji, wsparcie finansowe działalności stowarzyszenia z powodu COVID-19, sytuacji mieszkaniowej rodzin romskich, wniosków z Programu integracji.
7 spotkań/ wizji lokalnych na osiedlach zamieszkałych przez społeczność romską (m.in. Limanowa, Czchów, Nowy Sącz, Szczawnica, Maszkowice).

2. Koordynowanie na obszarze województwa działań organów administracji rządowej, realizujących zadania na rzecz mniejszości – proszę przedstawić syntetyczny opis działań w tym zakresie

W ramach zadań związanych z koordynacją działań organów administracji rządowej realizujących zadania na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych Pełnomocnik współpracował m.in. z Małopolskim Kuratorem Oświaty, Komendantem Wojewódzkim Policji w Krakowie, Małopolskim Wojewódzkim Inspektorem Nadzoru Budowlanego, Małopolskim Komendantem Wojewódzkiej Straży Pożarnej oraz Małopolskim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska.

Małopolski Kurator Oświaty na wniosek Pełnomocnika opracowywał informacje zbiorcze dotyczące edukacji dzieci romskich, sytuacji asystentów edukacji romskiej i nauczycieli, w tym realizacji obowiązku szkolnego, frekwencji uczniów, informacji o zatrudnieniu asystentów edukacji romskiej i nauczycieli wspomagających a także zakres i formy wsparcia udzielane uczniom romskim przez szkoły województwa małopolskiego.

Koordynacja realizacji zadań w ramach Programu integracji obejmuje:

- ocenę, opinię i analizę składanych projektów (Komisja Wojewódzka) w ramach przyjętych kryteriów i limitów finansowych; zawieranie umów: z organizacjami pozarządowymi, porozumień z jednostkami samorządu; weryfikacja otrzymanych sprawozdań pod względem merytorycznym i finansowym, bieżąca kontrola, nadzór nad prawidłowym wykorzystaniem dotacji, rozliczanie dotacji, wizytacje, kontrole; bieżący monitoring realizacji projektów - udział w przedsięwzięciach, spotkaniach, uroczystościach finansowanych w ramach Programu; spotkania z gminami i organizacjami pozarządowymi, bieżące informowanie i szkolenie beneficjentów w zakresie prawidłowego wykorzystania środków Programu integracji; sporządzanie sprawozdań merytorycznych i finansowych z realizacji Programu integracji dla służb Urzędu i Ministerstw; współpraca z Kuratorium Oświaty, Policją, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, administracją rządową przy realizacji Programu integracji;
- wspieranie działań edukacyjnych - współpraca pełnomocnika z Małopolskim Kuratorem Oświaty. Wypracowywanie wspólnych pomysłów mających na celu podniesienie poziomu świadczenia usług i zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w świetlicach, klubach, zajęciach dodatkowych w szkołach.

3. **Podejmowanie działań na rzecz respektowania praw mniejszości i przeciwdziałanie ewentualnemu naruszaniu tych praw i dyskryminacji osób należących do mniejszości – proszę przedstawić syntetyczny opis działań w tym zakresie.**

Współpraca z Wojewódzką Komendą Policji Wydział Prewencji dotycząca rozwiązywania problemów występujących we wzajemnych relacjach społecznych, głównie między społecznością romską i nie-romską (Limanowa, Łącko, Czchów) oraz podejmowanie działań prewencyjnych i antydyskryminacyjnych.

4. **Podejmowanie działań na rzecz rozwiązywania problemów mniejszości – proszę przedstawić syntetyczny opis działań w tym zakresie.**

Współdziałanie z władzami Miasta Limanowa, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej na rzecz poprawy sytuacji mieszkaniowej rodzin wielodzietnych romskich w Limanowej.
Współpraca i realizacja działań mających na celu rozwiązanie problemu społeczności romskiej w Czchowie z udziałem przedstawicieli, służb, inspekcji i władz Gminy Czchów;
Współpraca dot. wstrzymania postępowań egzekucyjnych prowadzonych przez PINB w Limanowej.
Współpraca i realizacja działań mających na celu rozwiązanie problemu społeczności romskiej w Maszkowicach z udziałem przedstawicieli, służb, inspekcji, szkół i władz Gminy Łącko, spotkania z Wójtem Gminy Łącko;
Organizacja posiedzeń Zespołu do Spraw rozwiązywania problemów mieszkaniowych i sytuacji społeczno-bytowej mniejszości romskiej w Maszkowicach z udziałem ekspertów i podległych służb.
Współpraca z Gminą Czarny Dunajec w sprawie planowanego zakupu nieruchomości przez Miasto Limanowa dla rodziny romskiej w 2023 roku.
Współpraca z władzami Miasta Krakowa na rzecz edukacji dzieci romskich oraz funkcjonowania świetlic integracyjnych prowadzonych przez organizacje pozarządowe.

5. **Podejmowanie działań na rzecz respektowania praw osób posługujących się językiem regionalnym – proszę przedstawić syntetyczny opis działań w tym zakresie**

Kontynuacja ogólnopolskiej *Kampanii promującej używanie języków mniejszościowych oraz języka regionalnego* Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji na terenie Małopolski, której celem jest zachęcanie użytkowników języków mniejszościowych do pełniejszego korzystania z przysługujących im praw.

6. Lista organizacji mniejszości narodowych i etnicznych, z którymi Pełnomocnik jest w stałym kontakcie:

Stowarzyszenie Żydowskie „Czulent” w Krakowie;
Centrum Społeczności Żydowskiej JCC w Krakowie;
Zjednoczenie Łemków w Gorlicach;
Stowarzyszenie „Ruska Bursa” w Gorlicach;
Ormiańskie Towarzystwo Kulturalne w Krakowie;
Towarzystwo Słowaków w Polsce;
Fundacja „Zustricz” w Krakowie;
Małopolska Wspólnota Rosyjskojęzyczna „Kołokoł” w Krakowie;
Integracyjne Stowarzyszenie „Sawore” w Krakowie;
Stowarzyszenie Romów w Polsce;
Stowarzyszenie Kulturalno-Społeczne Romów „Centrum Kultury Romów w Polsce”;
Romskie Stowarzyszenie Oświatowe „Harangos”;
Towarzystwo Krzewienia Kultury i Tradycji Romskiej „Kałe Jakha”;
Małopolskie Stowarzyszenie Romów „Jamaro” w Andrychowie;
Stowarzyszenie „Jududoro” w Nowym Sączu;
Komitet Opieki nad Zabytkami Kultury Żydowskiej w Tarnowie.

7. Lista znanych Pełnomocnikowi organizacji i środowisk mniejszości narodowych i etnicznych działających na terenie województwa.

Mniejszość Białoruska: Towarzystwo Białoruskie w Krakowie;
Mniejszość Ormiańska: Uniwersytet Jagielloński, Instytut Filologii Orientalnej, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej, Polska Akademia Umiejętności, Ormiańskie Towarzystwo Kulturalne, Fundacja Armenian Foundation,
Mniejszość Ukraińska: Fundacja św. Włodzimierza Chrzcziciela Rusi Kijowskiej, Parafia Prawosławna w Krakowie, Fundacja Zustricz;
Mniejszość Łemkowska: Uniwersytet Pedagogiczny Instytut Neofilologii, Radio Lem.Fm, Zjednoczenie Łemków, Stowarzyszenie Ruska Bursa,
Mniejszość Żydowska: Centrum Społeczności Żydowskiej w Krakowie JCC, Stowarzyszenie Żydowskie Czulent, Żydowskie Muzeum Galicja, Gmina Wyznaniowa Żydowska w Krakowie, Stowarzyszenie Festiwal Kultury Żydowskiej;
Mniejszość Romska: stowarzyszenia wymienione w punkcie 6;
Mniejszość Słowacka: Towarzystwo Słowaków w Polsce, Redakcja Život w Krakowie, Centrum Kultury Słowackiej w Nowej Białej.

8. **Współpraca Pełnomocnika z innymi instytucjami lub organizacjami, zajmującymi się problematyką mniejszościową – proszę przedstawić syntetyczny opis działań w tym zakresie.**

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Edukacji i Nauki współpraca w zakresie realizacji *Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030*.

Komisja Sejmowa Mniejszości Narodowych i Etnicznych, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – posiedzenie wyjazdowe w Jabłonce dot. budowy Domu Kultury Słowackiej,

Rzecznik Praw Obywatelskich, Komisja Wspólna Rządu ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych, Pełnomocnicy wojewodów ds. mniejszości narodowych i etnicznych współpraca w ramach dobrych praktyk i wymiany informacji o aktualnej sytuacji mniejszości w regionie. Pełnomocnik Komendanta Wojewódzkiego Policji w Krakowie ds. Ochrony Praw Człowieka, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz gminy: Andrychów, Bukowina Tatrzańska, Chełmiec, Czarny Dunajec, Chrzanów, Czchów, Grybów, Gorlice, Kraków, Krościenko nad Dunajcem, Kęty, Limanowa, Limanowa Miasto, Łapsze Niżne, Łącko, Nowy Sącz, Nowy Targ, Nowy Targ Miasto, Ochotnica Dolna, Oświęcim, Szaflary, Szczawnica, Tarnów, Tarnów Miasto, Uście Gorlickie, Wadowice i Zakopane współpraca i działania na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz bieżący monitoring aktualnej sytuacji mniejszości.

Organizacje pozarządowe i instytucje kultury, w tym: Caritas Diecezji Tarnowskiej, Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu w Wadowicach, Krajowy Duszpasterz Romów, Stowarzyszenie Czuj!Czuwaj! w Maruszynie Dolnej, Stowarzyszenie „Mocni Razem” w Maruszynie współpraca w zakresie realizacji programów rządowych oraz zachowania tożsamości kulturowej, historii i tradycji mniejszości.

Uczelnie i instytucje edukacyjne, w tym: Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Pedagogiczny, Małopolski Kurator Oświaty, Szkoły podstawowe i ponad podstawowe w Małopolsce (do których uczęszczają dzieci ze środowisk mniejszościowych) współpraca w zakresie podtrzymywania tożsamości kulturowej mniejszości, nauczanie języka mniejszościowego, edukacji.

Konsulat Generalny Słowacji z siedzibą w Krakowie bieżąca współpraca w zakresie spraw mniejszości słowackiej, w tym kwestie edukacyjne.

9. **Udział Pełnomocnika lub innych osób zajmujących się sprawami mniejszości narodowych i etnicznych w organizowanych przez mniejszości narodowe i etniczne imprezach i spotkaniach, na które zostali zaproszeni w ramach kreowania pozytywnego wizerunku mniejszości narodowych i etnicznych (proszę wymienić).**

Pełnomocnik w 2022 roku uczestniczył w 12 wydarzeniach:

- 18 stycznia 2022 r. 77 rocznica Marszu Śmierci w Oświęcimiu,
- 9 kwietnia 2022 r. Gorlice, XI Zjazd Łemków,
- 21 kwietnia 2022 r. Limanowa, Międzynarodowy Dzień Romów,
- 20 maja 2022 r., Krynica Zdrój, Międzynarodowe Biennale Kultury Łemkowskiej Rusińskiej,
- 15 czerwca 2022 r. Kraków Towarzystwo Słowaków w Polsce, wernisaż wystawy fotografii pt. „Świadectwa ocalałych”,
- 2 sierpnia 2022 r. 78 rocznica likwidacji obozu romskiego Zigeunierlager Auschwitz-Birkenau, Oświęcim,
- 21 sierpnia 2022 r. Nowa Biała, XXIX Dni Kultury Słowackiej, Towarzystwo Słowaków w Polsce,
- 4 września 2022 r. Kraków Filharmonia Krakowska, 50 lecie chóru męskiego „Żurawli”, Związek Ukraińców w Polsce, koło w Krakowie,
- 17 września 2022 r. Zabawa – Pielgrzymka Romów do Sanktuarium Bł. Karoliny Kózkówny,
- 2 października 2022 r. Międzynarodowy Tabor Pamięci Romów –Tarnów, Szczurowa,
- 15 października 2022 r. Kraków, odsłonięcie popiersia Teodora Axentowicza – Ormiańskie Towarzystwo Kulturalne,
- 19 grudnia 2022 r. Kraków, Małopolskie Centrum Kultury, wernisaż wystawy „100 lat dyplomacji”, Konsulat Generalny Słowacji.

10. **Czy w minionym roku zaszła konieczność podjęcia przez Pełnomocnika interwencji w sytuacjach konfliktowych?**

tak   nie

11. **Jeśli odpowiedź na powyższe pytanie była twierdząca, proszę o krótkie opisanie poniżej interwencji (w tym mediacji) podjętych w takich sytuacjach.**

Wyjaśnienie spraw związanych z problemami meldunku rodzin romskich w Czchowie. Podjęcie działań nadzorczych i kontrolnych związanych z zapewnieniem dostępu do bieżącej wody i kanalizacji sanitarnej. Wystąpienie do Powiatowej Stacji Sanitarno Epidemiologicznej oraz władz gmin o podjęcie stosownych działań.

Wyjaśnienie sprawy związanej z protestem mieszkańców miasta Limanowa przeciwko planom inwestycyjnym Burmistrza Limanowej dot. budowy kolejnego budynku mieszkalnego wielorodzinnego dla rodzin romskich.

Wyjaśnienie sprawy związanej z interwencją społecznego rzecznika Romów dot. zamieszkiwania rodziny romskiej w Szczawnicy w namiocie. Wizja lokalna i ustalenie faktycznej sytuacji rodziny romskiej z władzami miasta, ośrodkiem pomocy społecznej i rodziną. Informacje zgłoszone nie zostały potwierdzone (rodzina zamieszkuje w domu rodzinnym).

12. Opis pozostałych najważniejszych działań podjętych przez Pełnomocnika w ostatnim roku, w tym m.in. opis wdrażanych programów dotyczących mniejszości narodowych i etnicznych oraz działań podjętych w celu szerokiego informowania społeczeństwa większościowego o efektach działań w ramach Programu integracji¹

Informowanie organizacji mniejszościowych o realizowanych projektach, możliwości aplikowania i uczestnictwa:

- Program rządowy *Aktywni +*,
- Konkurs o nagrodę Marszałka WM dla osób działających na rzecz dobra innych Amicus Hominum,
- Konkurs stypendialny dla uczniów romskich szczególnie uzdolnionych,
- Możliwość zgłaszania uczniów mniejszości narodowych i etnicznych do SIO w sprawie zwiększonej subwencji oświatowej,
- Dystrybucja do placówek oświatowych i organizacji pozarządowych podręczników i książek dla uczniów romskich,
- Możliwość zwiedzania przez placówki oświatowe stałej wystawy pn. „Romowie – historia i kultura” w Stowarzyszeniu Romów w Polsce w Oświęcimiu.

Zorganizowane dwóch szkoleń dla AER w tematyce: profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz profilaktyka zwalczania stresu i metody rozwiązywania konfliktów.

Zorganizowanie dwóch szkoleń/spotkań dotyczących realizacji zadań w ramach *Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021 -2030*.

Współorganizacja dwóch konferencji o tematyce: rola kobiety w życiu społeczności romskiej oraz edukacja uczniów romskich wyzwaniem dla pedagogów.

W 2022 r. w ramach *Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021 – 2030* realizowano 70 projektów na kwotę 3.895.218 zł, w tym: w dziedzinie I Edukacja – 44 projekty na kwotę 1.809.665 zł, w dziedzinie II Mieszkalnictwo – 5 projektów na kwotę 334.711 zł oraz w dziedzinie III Innowacyjne projekty integracyjne – 21 projektów na kwotę 1.750.842 zł.

Uświadomienie i informowanie społeczeństwa lokalnego o wykorzystaniu środków finansowych z *Programu integracji* przez rodziny romskie i nieromskie w mediach społecznościowych, na stronach internetowych urzędu, podczas spotkań i pikników oraz tablicach informacyjnych. Wspólny udział w projektach pomaga w integracji społeczeństwa i pozytywnym odbiorze Romów przez społeczności lokalne.

---

¹ Program integracji społecznej i obywatelskiej Romów w P

13. Inne uwagi

Propozycje zmian obowiązujących przepisów prawa zgłaszane przez środowiska mniejszościowe:

- wsparcie systemowe związane z nauczaniem języka mniejszościowego; zatrudnienie etatowych nauczycieli, zatrudnienie metodyków,
- zwiększenie środków finansowych na zakup podręczników, książek i materiałów edukacyjnych do nauki języka mniejszościowego w szkołach, świetlicach i domach kultury (dotacja celowa z MSWiA),
- zwiększenie środków finansowych na działalność organizacji mniejszościowych (dotacja podmiotowa z MSWiA),
- opracowanie programu działań i współpracy z organizacjami mniejszościowymi (MSWiA).

Propozycje Pełnomocnika wprowadzenia zmian w obowiązujących przepisach prawa oraz dodatkowych unormowań do *Programu integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030*:

- wprowadzenie terminu (stałego) składania wniosków do *Programu integracji* do 15 października,
- wprowadzenie terminu (stałego) przesyłania wniosków przez pełnomocników do MSWiA w terminie do 30 listopada,
- opracowanie ramowego zakresu działania świetlic romskich z uwzględnieniem: miejsca, warunków lokalowych, warunków socjalnych, kwalifikacji osób zatrudnionych, wymogów dotyczących rodzaju i zakresu prowadzonych zajęć, wysokości dotacji/osobodzień,
- zwiększenie realizacji obowiązku szkolnego przez dzieci i młodzieży ze społeczności romskiej, poprzez wprowadzenie dodatkowego warunku w systemie udzielania świadczeń z pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych,
- wsparcie systematycznego podnoszenia poziomu kwalifikacji asystentów edukacji romskiej,
- wprowadzenie wymogów dotyczących kwalifikacji i wykształcenia dla nowo zatrudnianych AER: np. ukończenie szkoły średniej.